Openbaar Zaaknummer: 88748

Informatienota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Raadsbrief Wijchen Status Vluchtelingencrisis

Kernboodschap
Informatie over de stand van zaken wat betreft de opvang van ontheemden uit Oekraïne, de crisisnoodopvang (CNO) van asielzoekers in de regio Gelderland-Zuid en de doorstroming in de migratieketen. De informatie betreft doorstroming migratieketen met bestuurlijke afspraken tussen de VNG, het Veiligheidsberaad, het Interprovinciaal Overleg en het Rijk. Tevens bevat dit informatie over crisisnoodopvang asielzoekers COA in de regio en huisvesting statushouders in de regio. De status met betrekking tot de gezamenlijke aanpak opvang Oekraïense ontheemden in Gelderland-Zuid en specifiek de toename noodopvanglocaties Oekraïne in de regio en lokale aanpak in de gemeente Wijchen.

Inleiding

In deze informatienota komen de volgende zaken aan de orde:

- Doorstroming migratieketen
    - Bestuurlijke afspraken tussen de VNG, het Veiligheidsberaad, het Interprovinciaal Overleg en het Rijk
    - Crisisnoodopvang asielzoekers COA in de regio
    - Huisvesting statushouders in de regio
- Gezamenlijke aanpak opvang Oekraïense ontheemden in Gelderland-Zuid
    - Toename noodopvanglocaties Oekraïne in de regio
    - Lokale aanpak in de gemeente Wijchen.

Deze informatienota heeft ook betrekking op de gestelde vragen in februari, maart en in mei van D66 en GroenLinks. Door een technische storing en het zomerreces heeft dit langer geduurd dan normaal. We streven er altijd naar om dit zo spoedig mogelijk te beantwoorden binnen de gestelde termijn.
De verwijzing naar iBabs dossiernummer 3881:”Schriftelijke beantwoording raadsvragen met betrekking tot Oekraïense vluchtelingen februari en maart 2022”, (in Join Z/22/83913) en naar iBabs dossiernummer 3932:”Schriftelijke beantwoording vraag GroenLinks met betrekking tot opvang vluchtelingen 24 mei 2022”, (in Join Z/22/084143). Wij beschouwen met deze informatienota de eerdere schriftelijke vragen waaraan gerefereerd wordt als afgedaan.

Doorstroming migratieketen

- Op dit moment is er sprake van een onhoudbare situatie bij het aanmeldcentrum in Ter Apel. De stagnatie in de migratieketen houdt de gemoederen al lange tijd bezig. In het regionaal bestuur hebben wij gesproken over wat daar al maanden aan de gang is en de laatste paar weken schrijnend aan de oppervlakte komt.

In het Veiligheidsberaad van 8 augustus 2022 heeft het kabinet aan de voorzitters veiligheidsregio's gevraagd om:

1. Een deel van de opvangplekken voor Oekraïners die niet gebruikt worden, de komende periode te benutten voor de noodopvang van reguliere asielzoekers.
2. Naast de noodopvangplekken voor asielzoekers die de veiligheidsregio's al hebben gerealiseerd, opnieuw per veiligheidsregio 225 extra crisisnoodopvangplekken te realiseren.

Deze vraag is op basis van vrijwilligheid en beschikbaarheid bij gemeenten. Voor een nadere toelichting op het verzoek van het kabinet zie: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asielbeleid/nieuws/2022/08/09/stappen-om-asielcrisis-op-korte-en-langere-termijn-het-hoofd-te-bieden

In ons bestuur van 11 en 25 augustus hebben we stilgestaan bij het verzoek van het kabinet. 25 augustus hebben we ook de hoofdlijnen uit de bestuurlijke afspraken en de extra inspanning die dit wederom vraagt van de gemeenten besproken. De genoemde zorgen en vragen van ons bestuur zijn door de voorzitter meegenomen naar de landelijke overleggen. Onze zorgen zitten met name in de haalbaarheid van de opgaven, de werkdruk bij de gemeenten en het niet nakomen van eerdere afspraken door het Rijk en het COA.

Bestuurlijke afspraken over de doorstroom migratie tussen de VNG, het Veiligheidsberaad, het Interprovinciaal Overleg en het Rijk

Gevolgen

Acute maatregelen in de gehele keten zijn nodig om tot verlichting van de situatie in Ter Apel te komen. Er is echter meer nodig om uit de crisis te komen en te blijven. Het bieden van perspectief tot en na 1 oktober 2022 is noodzakelijk om eerste stappen te zetten richting een stabiel, wendbaar en duurzaam stelsel van asielopvang.

Hieronder volgt een korte selectie van de punten uit de bestuurlijke afspraken. Voor de volledige bestuurlijke afspraken, zie: https://vng.nl/nieuws/de-weg-uit-opvangcrisis-is-ingeslagen

Deel I: acute fase

Situatie Ter Apel vergt directe noodoplossing:

- Lokaal veiligheidsrisicogebied rondom COA-locatie tot 1 oktober 2022.
- Noodopvanglocatie in een nabije gemeente, van waaruit asielzoekers voor registratie en opvang gecontroleerd naar Ter Apel kunnen komen.

Deel II: uit de crisis blijven

1. Versneld uitvoering geven aan de Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen, inclusief uitbreiding van duurzame (kleinschalige) (nood)opvanglocaties aan de hand van de vastgestelde verdeelsleutel. Een plan hiertoe is uiterlijk op 1 oktober 2022 gereed.
2. We komen tot een samenhangend pakket op het gebied van flexwoningen, collectieve voorzieningen, tussenvoorzieningen, transformatie en

estafettewoningen. Tot en met eind 2024 moeten 37.500 flexwoningen e.d. beschikbaar komen, conform de (door de crisis opgehoogde) doelstellingen uit het Programma Woningbouw. Gemeenten en provincies geven extra prioriteit aan het versneld beschikbaar stellen van locaties en het gereedmaken voor bebouwing daarvan.

3. Het Rijk biedt ondersteuning met de 'Taskforce versnelling tijdelijke huisvesting' en heeft reeds € 100 miljoen aan middelen ter beschikking gesteld voor het verkleinen van onrendabele toppen.
4. Het Rijk stelt structureel voldoende financiële middelen beschikbaar voor gemeenten om alle taken op het gebied van opvang, huisvesting en integratie uit te kunnen voeren

Deel II: uit de crisis komen (op korte termijn)

1. Maximale inspanning voor 225 aanvullende CNO-plekken (totaal 450) per Veiligheidsregio. Voorwaarden:
    - De afspraak over de inzet van Rijksambtenaren in de CNO vervalt.
    - Rijksaanbesteding voor inhuur blijft. Alle kosten voor personeel die veiligheidsregio's zelf inhuren voor CNO en de organisatie (inclusief inzet medewerkers gemeenten) hieromtrent worden vergoed, inclusief langdurige financiële verplichtingen die hierdoor ontstaan.
    - De lopende afspraken over vervoer blijven in stand.
    - Medische zorg moet voldoende beschikbaar zijn. De minister van VWS komt met GGD GHOR Nederland tot heldere, meetbare afspraken wat 'voldoende' is en de financiering hiervan.

2. Veiligheidsregio's zijn bereid de CNO voorbij 1 oktober open te houden onder de volgende voorwaarden:
    - Het Rijk komt voor 1 oktober 2022 met een politieke keuze (visie) op en uitvoeringsplannen voor de instroom, doorstroom en uitstroom in de asielketen, inclusief de middelen.
    - Het Rijk zorgt voor een realistische, structurele (meerjarige) begroting van COA en IND (inclusief registratie en identificatie) die niet afhankelijk is van de instroom.
    - Het Rijk brengt uiterlijk 1 oktober 2022 spoedwetgeving in consultatie (beoogde inwerkingtreding: 1 januari 2023) die een wettelijke taak creëert voor gemeenten om asielopvang te realiseren
    - Uiterlijk 1 oktober 2022 is er een transitieplan opgesteld door het Rijk over de afbouw van de CNO, waarbij deze afbouw in principe op 1 januari 2023 is afgerond.
3. Opvangplekken voor Oekraïense ontheemden, asielzoekers en statushouders kunnen flexibel worden ingezet. Het Rijk spant zicht in om de opvang van Oekraïners en regulier uit te ruilen zonder dat de financiële regelingen dit tegenwerken of dat het leidt tot verhoogde administratieve lasten.
4. Het Rijk spant zich in het voor gemeenten zo makkelijk mogelijk te maken om de taken CNO en huisvesting van statushouders onderling uit te ruilen. Daarnaast moet uitwisseling tussen opvang asielzoekers en huisvesting statushouders mogelijk zijn. Waar dit nu mogelijk is wordt dit zoveel als mogelijk gedaan binnen de eigen provincie

5. De taakstelling voor de tweede helft van 2022 blijft de in het voorjaar vastgestelde 13.500 te huisvesten vergunninghouders. Deze taakstelling blijkt in de praktijk te laag. De taakstelling voor de eerste helft van 2023 wordt fors hoger, naar verwachting tussen de 20.400 en 23.900. De totale taakstelling tussen 1 juli 2022 en 1 juli 2023 komt daarmee uit op 33.900-37.400 (exclusief achterstanden van circa 1.800).

Financiën

- Alle kosten voor het realiseren, in bedrijf houden en opheffen van de CNO en de inhuur van personeel, beveiliging, etc. worden volledig vergoed aan veiligheidsregio's en gemeenten.
- Een incidenteel voorschot van € 100 miljoen voor veiligheidsregio's en gemeenten ten behoeve van bekostiging van CNO en de recent al gemaakte kosten in dit kader en voor initiatieven die bijdragen aan de versnelling in het plaatsen van statushouders, wordt door het Rijk beschikbaar gesteld.
- Gemeenten schieten er financieel niet bij in. Er zijn op onderdelen afspraken gemaakt over financiering via gemeentefonds aan gemeenten

Bovenstaande bestuurlijke afspraken bieden oplossingen voor de acute problematiek, de vraagstukken om op korte termijn gezamenlijk uit de crisis te komen en ook uit de crisis te blijven. Binnen de regio is er daarom draagvlak voor de inspanningsverplichting die er nu voorligt in de bestuurlijke afspraken. Wel blijven er zorgen richting de toekomst. Niet alleen de impact van deze crisis op onze eigen gemeentelijke organisatie. Maar ook het draagvlak in de samenleving. Ook voor onze huidige jonge generatie woningzoekenden moet er perspectief geboden worden. Hier blijven wij via onze voorzitter, maar ook via andere bestuurlijke netwerken aandacht voor vragen.

Huidige crisisnoodopvang asielzoekers in de regio.

Op dit moment hebben de gemeenten Culemborg en Zaltbommel crisisnoodopvang tot en met 1 oktober mogelijk gemaakt in hun gemeenten. Gezamenlijk zijn er 225 crisisnoodopvangplaatsen beschikbaar. Bijna alle crisisnoodopvangplaatsen zijn op dit moment bezet. Daarnaast huisvest Van der Valk Tiel tot eind februari 2023 maximaal 50 asielzoekers. Het COA is verantwoordelijk voor de gehele ondersteuning van deze locatie.

Verlenging en uitbreiding van de crisisnoodopvang binnen de regio is naar aanleiding van het bestuursakkoord nog onderwerp van gesprek binnen de gemeenten en veiligheidsregio.

Huisvesting statushouders
Over de versnelde huisvesting van statushouders hebben we eerder in de regio afgesproken dat gemeenten via de eigen woontafels aan de slag gaan om huisvesting te creëren voor de statushouders die zijn gekoppeld aan de gemeenten binnen de VRGZ. We moeten helaas constateren dat het in onze regio niet gelukt is om binnen 6 weken deze versnelling plaats te laten vinden. Mede door de vakantieperiode, de capaciteitsproblemen in de hele keten en het tekort aan woonruimte, is plaatsing binnen

6 weken lastig gebleken. Er zijn van 1 juli t/m 23 augustus 170 statushouders uitgestroomd naar de gemeenten. Dit is net boven onze reguliere taakstelling binnen Gelderland-Zuid.

Ondanks dat de periode van 6 weken is verstreken zien we het als onze gemeentelijke verantwoordelijkheid om versnelling waar mogelijk tot stand te brengen. Door de betrokken ambtelijke vertegenwoordigers bijeen te brengen, willen we kijken op welke wijze de beoogde versnelling alsnog bereikt kan worden.
Status gemeente Wijchen
In Wijchen hebben we de taakstelling voor 2022 met betrekking tot de huisvesting van statushouders inmiddels gerealiseerd. Met deze versnelling, het plaatsen van een extra gezin in september en geplande na reizigers, sluiten we dit jaar met een plus op de taakstelling af.

Gezamenlijke aanpak opvang Oekraïense ontheemden in Gelderland-Zuid
Sinds het uitbreken van de oorlog in de Oekraïne zijn er 11,5 miljoen inwoners op de vlucht. Hiervan zijn intussen naar schatting 5,0 miljoen mensen weer teruggekeerd. Op dit moment zijn er zo'n 75.220 geregistreerde Oekraïners in Nederland. 55.318 daarvan verblijven op dit moment in een gemeentelijke (crisis)noodopvanglocatie.

Toename noodopvanglocaties Oekraïne in onze regio
Binnen de veiligheidsregio Gelderland-Zuid hebben wij de opdracht vanuit het huidige bestuurlijk afsprakenkader om binnen het samenwerkingsverband van de veiligheidsregio initieel 2.000 noodopvangplaatsen te creëren en additioneel 783 noodopvangplaatsen (conform landelijke verdeelsleutel).

Inmiddels zijn er op regionaal niveau 31 noodopvanglocaties in gebruik, alsmede een gezamenlijke crisisnoodopvanglocatie met Gelderland-Midden. De noodopvanglocaties hebben een gezamenlijke capaciteit van 2.482 plaatsen. Op dit moment (vrijdag 26 augustus 2022) wordt er door 1.975 vluchtelingen gebruik gemaakt van de gemeentelijke noodopvang. Ondanks dat we hiermee ruimte over lijken te hebben, is dat niet het geval. Er is sprake van een bezettingsgraad van 99%. Dit komt doordat niet alle plaatsen optimaal gevuld kunnen worden. Door bijv. de gezinssamenstelling (gezin van 3 op een 4-persoonskamer) is het niet altijd mogelijk om kamers volledig in te vullen. Andere voorkomende redenen zijn: huisdieren op de kamers, groepssamenstelling en (tijdelijke) veiligheidseisen.

Omdat er regionaal, maar ook landelijk vrijwel geen doorstroming van crisisnoodopvang naar noodopvang meer mogelijk is, hebben we regionaal afgesproken waar mogelijk bestaande locaties tijdig te verlengen. Ook zullen we afgevallen locaties heroverwegen en verder kijken naar locaties die nog niet eerder in beeld waren.

Aanpak in gemeente Wijchen
In onze gemeente hebben wij de volgende activiteiten ondernomen:

- Vanaf begin mei hebben we een opvanglocatie voor 150 Oekraïense vluchtelingen in het oude gemeentekantoor. Inmiddels wonen er 156 mensen. Hiermee zit de locatie helemaal vol.

- In juli hebben we het besluit genomen om de opvanglocatie oude gemeentekantoor voor 4 maanden te verlengen, tot 1 maart 2023.
- Het oude gemeentekantoor maakt onderdeel uit van het project Tussen Kasteel en Wijchens Meer, waardoor verlenging na 1 maart niet mogelijk is. Op dit moment onderzoeken we locaties voor de herhuisvesting van de Oekraïense vluchtelingen.
- We onderzoeken blijvend eventueel aanvullende locaties.

Uitvoering of Vervolgstappen
Vervolg
Er wordt door het Rijk wederom een groot beroep gedaan op de veiligheidsregio's en gemeenten in Nederland. We hebben de taak gekregen om een belangrijke rol te vervullen rondom de problematiek in de migratieketen. Dit is een grote belasting voor de samenleving en voor onze gemeentelijke organisaties. Daarom zijn wij blij dat deze bestuurlijke afspraken er nu liggen. Hierin staan duidelijke afspraken over hoe we samenwerken en wat we daarvoor nodig hebben. We spreken af hoe we uit deze crisis komen en hoe we herhaling voorkomen. We werken dus aan een structurele oplossing en zetten er samen onze schouders onder. We hebben er vertrouwen in dat we op deze wijze vluchtelingen duurzaam een menswaardige opvang kunnen bieden.

Met deze brief willen u op de hoogte brengen van de actuele status en de bestuurlijke afspraken op landelijk niveau van afgelopen vrijdag, 26 augustus.
Volgende week informeren we u, voor zover we daar zicht op hebben, over wat deze bestuurlijke afspraken voor onze gemeente betekenen.

Hoogachtend,

Marijke van Beek
Burgemeester

Geheimhouding:

Niet van toepassing.